SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences

Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-son (5-jild)

2025

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V5I10Y2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo oʻgʻli – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar boʻlimi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod Oʻktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b,;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent,;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Joʻraboy – falsafa fanlari doktori, professor;

Gʻaybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Moʻmin – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Oʻroqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Koʻchimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov Gʻaybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Togʻayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom oʻgʻli — yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Poʻlatovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Boʻtayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
5-jild, 10-son (oktyabr, 2025). - 538 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Jahongirov Burxon
O'ZBEKISTON VA BUYUK BRITANIYA MUNOSABATLARI 13-18

Kenjayev Sardor Nurmurod o'g'li
AMIR TEMUR DAVRIDA MINTAQADA KATOLIK CHERKOVI FAOLIYATI 19-23

Atamuratova Dilafruz Rashidovna
XORAZM TARIXINI O'RGANISHDA "TARJIMON" GAZETASINING AHAMIYATI 24-28

Karimbayeva Salomatxon, Isxakov Bexzod Barkamalovich
FARG'ONA VODIYSI O'ZBEKLARI MODDIY MADANIYATIGA
DOIR QARASHLAR TAHLILI 29-34

Лукашова Наталья Михайловна
ИСТОРИЯ ТАШКЕНТА 30-Х ГОДОВ XVIII - ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XIX ВЕКА,
ПРЕДСТАВЛЕННАЯ В РУССКИХ ИСТОЧНИКАХ 35-40

Asadova Ra'no Baymanovna
1991–2025-YILLARDA O'ZBEKISTON-HINDISTON DIPLOMATIK
VA TA'LIMIY HAMKORLIGINING RIVOJLANISHI:
TARIXIY ASOSLAR VA ZAMONAVIY ISTIQBOLLAR 41-44

Turdimuratov Yangiboy Allamuratovich
ETNOIQTISODIYOT XO'JALIK FAOLIYATI SEGMENTI SIFATIDA, UNING O'ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI, FUNKSIYALARI VA SHAKLLARI 45-52

Tursunov Farrux G'ulomovich
QASHQADARYO VOHASI TOJIKLARINING HUNARMANDCHILIK TAOMILLARIDAGI
O'ZGARISHLAR 53-58

Mullajanova Xosiyat Yazdankulovna
XIX ASR OXIRIDA RUS GEOGRAFIK JAMIYATNING ILMIY TADQIQOTLARI
VA ULARNING XUSUSIYATLARI 59-63

Муминов Азизбек
ИСТОРИЯ ЖИЗНИ И НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАФАЭЛЯ ПАМПЕЛЛИ,
ПРИЕХАВШЕГО В ТУРКЕСТАН В НАЧАЛЕ XX ВЕКА 64-69

Suyarov Maxmudjon Sobirjon o'g'li
YUNON-BAQTRIYA TANGALARIDA AYOLLAR OBRAZI – DINIY-SIYOSIY
RAMZ SIFATIDA 70-74

Tuyev Fazliddin Erkinovich
BUXORO, NAVOIY VA SAMARQAND VILOYATLARIDAGI MUZEYLARINING XORIJIY
ALOQALARI 75-80

Mamatqulov Bekzod Sherozovich, Shonazarov Elnur Abbos o'gli
QASHQADARYO VILOYATIDA AYOLLAR BANDLIGI VA YENGIL SANOAT
TARMOQLARINING IJTIMOIY-IQTISODIY ROLI:
TARIXIY TAHLIL VA NATIJALAR 81-85

Jumayeva Shohida Choriyevna
SURXONDARYO VILOYATIDA CHORVACHILIK SOHASIDA MUTAXASSISLAR TAYYORLASH JARAYONIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR 86-90

Azatov Allayar
RIVOJLANGAN O'RTA ASRLAR YOZMA MANBALARIDA QUYI AMUDARYO HAVZASI VA "XORAZM DENGIZI" TO'G'RISIDAGI MA'LUMOTLAR 91-99

Ro'ziyeva Mashxura Abdimuminovna
LO'LILARDA O'ZLIKNI ANGLASHNING ZAMONAVIY JIHATLARI 100-105

Orunbayev Aslı
IKKINCHI MASHRUTIYAT JARAYONIDA JÖN TURKLAR HARAKATI VA RESPUBLIKA G'OYALARINING SHAKLLANISHI 106-113

Matyaqbov Toyirjon Sultanbayevich
XORAZM VOHASI NEOLIT DAVRI O'RTA BOSQICHI KULOLCHILIGI XUSUSIDA BA'ZI MULOHAZALAR 114-116

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna, Abdujalilov Xojiakbar Abdujalil o'g'li
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA XUSUSIY SEKTORNING O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 117-122

Bazarova Gulnora Gulamovna
O'ZBEKISTON IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA SHANXAY HAMKORLIK TASHKILOTI.(UMUMIY MAQSADLAR YO'LIDAGI RIVOJLANISH)........ 123-127

Yadiyarova Shahnoza
THE ROLE OF THE MARKETING SYSTEM IN INCREASING THE COMPETITIVENESS OF LOCAL ENTERPRISES 128-135

Нурмуродов Камолиддин Пирмаматович
НАУЧНЫЕ ВЗГЛЯДЫ К ПОНЯТИЮ ФИНАНСОВЫЕ РЕСУРСЫ 136-141

Mamatqulova Muxlisa Mamirjanovna
O'RMON XO'JALIGINI MOLIYALASHTIRISHNING BYUDJET VA BYUDJETDAN TASHQARI MANBALAR HISOBIGA MOLIYALASHTIRILISHI 142-146

Olimjonova Sexriyo Muzaffar qizi
TURIZM INDUSTRIYASI VA MEHMONDO'STLIK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH 147-150

Anvarova Muhsinakhon Otabek kizi
THE ROLE OF BIOSPHERE RESERVES AND NATIONAL PARKS IN TOURISM 151-154

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Yusupova Ranoxon Tolibjonovna
TECHNICAL DEVELOPMENT AS AN ETHICAL-STRATEGIC RESOURCE 155-158

Adilov Zafar Yunusovich
MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIYNING INSON KAMOLATI HAQIDAGI FALSAFIY QARASHLARI 159-165

Xo'janova Tamara Jo'raevna
YANGI DAVR VA HOZIRGI ZAMON FALSAFASIDA AXBOROT URUSHLARINI O'RGANISHNING PARADIGMALARI 166-170

Narziyev Zubaydillo Ibodilloyevich
AZIZIDDIN NASAFIYNING "ZUBDAT UL - HAQOYIQ" ASARI TASAVVUF FALSAFASIGA OID MUHIM MANBA 171-175

Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna
YOSHLARDA MA'NAVIY VA AXLOQIY QIYMATLAR: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY O'RTASIDAGI TENGSIZLIKLAR VA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI 176-179

Murtozayev Shahobiddin Baxriddinovich
UMAR SUXRAVARDIYNING "AVORIF UL-MAORIF" ASARINING IJTIMOIY-AXLOQIY TAHLILI 180-185

Shamsutdinova Nigina Karimovna
ABU ALI IBN SINO IRFONIY QARASHLARI: «TA'BIRI MANZIL» ASARI MISOLIDA 186-190

Pardayeva Marhabo Davlatovna
"ODAMIYLIK" TUSHUNCHASINING ZAMONAVIY KONTEKSTDA TRANSFORMATSIYASI 191-197

Aripova Zulfiyaxon Solijonovna
SHARQ FALSAFASIDA IJTIMOIY ADOLAT TAMOYILLARI: FOROBIYNING FALSAFIY MEROSI MISOLIDA 198-203

Muxtorova Tutixon
ZAMONAVIY DUNYODA YOSHLARNING MA'NAVIY-RUHIY BARQARORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY MASALALARI 204-211

Xakimov Abdulboqi
YOSHLARDA MANTIQIY VA TANQIDIY FIKRLASH QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHDA FALSAFANING AHAMIYATI 212-216

Sardorbek Jabbarov Buron o'g'li, Mirzakhmedov Abdurashid Mamasidiqovich
ISTE'MOLCHILIK JAMIYATIDA AHOLINING ISTE'MOL ME'YORI 217-224

Taniqulov Jonibek Ashirkulovich
TA'LIM MADANIYATI VA UNING FALSAFIY FUNDAMENTLARI: KONSEPTUAL YONDASHUVLAR, GNOSEOLOGIK ILDIZLAR VA AKSIOLOGIK TAHLIL 225-229

Бердалиева Севара Дамировна
СПОСОБЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРУДОВ АЛЛАМА ЮСУФА ХОСА ХАДЖИБА В РЕШЕНИИ СОВРЕМЕННЫХ ЭТИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ 230-234

Хушбоков Ойбек Уралович
СОВРЕМЕННАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОНЦЕПТОСФЕРА УЧИТЕЛЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ 235-239

Fayziyev Xurshid Jumayevich
VOLTER DAVRIDA FRANSIYADA MA'NAVIY MIHITNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 240-244

Muxiddinova Xakimaxon G'ulomovna
EKOLOGIK TAFAKKUR VA YASHIL IQTISODIYOT – UCHINCHI RENESSANSNING YANGI FALSAFIY PARADIGMASI SIFATIDA 245-250

Zokirov Mirzo
MAMLAKATLARNING TANAZZUL VA TARAQQIYOTINI BELGILOVCHI IJTIMOIY-FALSAFIY OMILLAR 251-255

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Jo'rayev Nabi Narziyevich
O'ZBEK MILLIY LINGVOMADANIYATINING QADIMIYLIK VA ZAMONAVIYLIK ASOSLARI 256-262

Eshtuhtarova Bibigul Bektoshevna
PRAGMATICS OF GENDERED COMMUNICATION IN ENGLISH 263-267

Zaripova Matluba Kulfidinovna
GRAMMATICAL MEANS OF EXPRESSING PEJORATION IN UZBEK AND RUSSIAN 268-271

Sayipova Dilobar Raximovna
ADABIYOT FANIGA OID KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIQLARINING AHAMIYATI 272-275

Soibova Gulchiroy Bakhtiyorjon qizi
TRANSLATION ISSUES IN THE GENERAL AND SPECIFIC OCCURRENCE OF THE HORSE IN ENGLISH AND UZBEK CULTURES 276-281

Zokirova Shaxzoda Nodirjon qizi
TELEVISION AS A RHETORICAL ARENA: THE MANIFESTATIONOF CLASSICAL RHETORICAL CANONS IN MODERN TV GENRES 282-288

Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KRIMINALINGVISTIK BIRLIKLARNING SHAKLLANISHINING GRAMMATIK XUSUSIYATLARI 289-293

Abduraximova Feruza Boxadirovna
O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA OT YASOVCHI QO'SHIMCHALARNING QIYOSIY TAHLILI 294-300

Jalolova Feruza Normurodovna
INGLIZ VA O'ZBEK XALQ ERTAKLARINING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI 301-305

Ahrorova Nigina Anvarovna
MIFOLOGIK TASAVVURLAR MUAYYAN VOQELIK MOHIYATI 306-309

Razikov Baxtiyor Kosimovich
MEMLAR TILIDAGI NEOLOGIZM: QOIDABUZARLIKMI YOKI INNOVATSIYAMI? O'ZBEK RAQAMLI DISKURSI MISOLIDA 310-314

Kutbiddinova Nazokatkhon Dovudkhon qizi
GENDER-BASED DIFFERENCES IN THE USE OF PHRASEOLOGISMS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES 315-319

Nazarova Sabrina Zafarjon qizi
YOZMA NUTQDAGI GRAMMATIK BUZILISHLAR: AGRAMMATIK DISGRAFIYANING LINGVISTIK VA NEYROPSIXOLOGIK ASOSLARI 320-323

Ёлдашалиева Мадина Зиёджон кызы
ЖЕНСКОЕ СЧАСТЬЕ КАК ПРИНЯТИЕ ЛЮБВИ И ЗАЩИТЫ В ПОВЕСТИ ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА «ТОПОЛЁК МОЙ В КРАСНОЙ КОСЫНКЕ» 324-326

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Salimova Diyoraxon Baxtiyorjon qizi
HAVO TRANSPORTIDA TASHUVCHI JAVOBGARLIGINING NAZARIY DOKTRINASI 327-333

Abdullayev Rustam Kaxramanovich
JINOYATLARNI TERGOV QILISHDA RAQAMLI DAKTILOSKOPIYANING IMKONIYATLARI 334-339

Давронов Атобек Равшанович
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЙ СУБЪЕКТ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА: ДОКТРИНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ 340-349

Eshturdiyeva Farangiz Baxodir qizi
O'ZBEKISTONDA HUQUQ IJODKORLIGI SIYOSATI: STRATEGIK PRINSIPLAR VA ULARGA YANGICHA NAZARIY YONDASHUV 350-355

Исламов Самандар Олимжон угли
ПРАВАВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ КРИПТО-АКТИВОВ В СТРАНАХ СНГ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ 356-363

Uteniyazov Keulimjay Kuanыshbayevich
AYBLOV TUSHUNCHASI, TURLARI VA UNING JINOYAT-PROTSESSUAL HUQUQ TIZIMIDAGI O'RNI 364-370

Ikramov Abrorbek Kamoliddinovich
ASOSSIZ BOYISH NATIJASIDA VUJUDGA KELGAN MAJBURIYATLAR 371-375

Muxitdinova Firuza, Saidakamal Mamasoliyev
ZAMONAVIY AXBOROT MAKONIDA INSON HUQUQLARINI HIMOYA QILISHNING XALQARO-HUQUQIY ASOSLARI 376-380

Бахриддинова Бехруза Бахриддиновна
ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНЫХ ПОДХОДОВ К СОВРЕМЕННОМУ ПОНИМАНИЮ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА 381-388

Axmedov Dilshod Baxramovich
MA'MURIY SUDLARDA PROKUROR ISHTIROKINI SAMARALI TA'MINLASHNING AMALIY MASALALARI 389-394

Shodmonov Farrux Fayzullo o'g'li
DAVLAT BOSHQARUVIDA TRANSCHEGARAVIY SUVLARDAN FOYDALANISHNING SAMARALI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI 395-401

Bozorov Ulug'bek
TEXNIKA YO'NALISHI OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALARNI KASBIY-HUQUQIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MODELI 402-407

Nurullayeva Djamilya Sayfiyevna
O'ZBEKISTONDA SPORT TASHKILOTLARINING HUQUQIY MAQOMI VA ULARNING MOLIYAVIY MUSTAQILLIGI 408-413

Reymbayeva Guldaulet Kurbanbayevna
TURIZM XIZMATI SOHASIDA ISTE'MOLCHI HUQUQLARINI HUQUQIY TA'MINLASH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI 414-420

Shirinqulov Baxtiyor Iftixor o‘g‘li
MEHNATNI MUHOFAZA QILISH QOIDALARINI BUZISH JINOYATLARINI TERGOV QILISHDA KO‘ZDAN KECHIRISH TERGOV HARAKATINI O‘TKAZISHNING TAKTIK XUSUSIYATLARI 421-428

Salomov Xumoyun
OMMAVIY-HUQUQIY MUNOSABATLARDA QONUNIYLIKNI TA’MINLASHDA PROKURATURA ORGANLARINING AHAMIYATI 429-433

Kakhramonova Aziza
THE PRINCIPLE OF INTERNATIONAL LAW ENSURING THE RIGHT OF A CHILD TO LIFE, SURVIVAL AND DEVELOPMENT AND ITS ESSENCE 434-437

Xoliqova Gavhar Ramazon qizi
XALQARO XUSUSIY HUQUQDA ALIMENT MAJBURIYATLARINI TARTIBGA SOLISHNING KOLLIZION MASALALARI 438-444

Sharipov Firdavs Xolnazarovich
OLIY MAJLIS QONUNCHILIK PALATASINING QONUN IJODKORLIGI FAOLIYATIDA AYRIM YORDAMCHI TUZILMALARNING ISHTIROKI 445-450

Nugmanov Nugman Abdullayevich, Nizomova Nastarin Vladimirovna
PARTICIPATION OF WOMEN IN SHAPING THE DIGITAL LEGAL SPACE 451-456

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna
TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARINI EMOTSIONAL VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHGA YO‘NALTIRILGAN METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH 457-462

Nabiullin Rishat Xismatullovich, Raxmonov Azizbek Abdullajonovich
XORIJDA KORPORATIV SPORTNI RIVOJLANTIRISH VA O‘ZBEKISTONDA XORIJ TAJRIBASINI JORIY ETISH 463-468

Xudayberganov Otabek Erkinovich
BASKETBOL VOSITALARI VA MUAMMOLI O‘QITISH USULLARI YORDAMIDA JISMONIY MADANIYAT FAKULTET TALABALARINING KASBIY KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH 469-474

Nishonova Dilafruz
O‘QUVCHILARDA IQTISODIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI 475-480

Davletyarova Laylo Baxodirovna
YENGIL ATLETIKADA TRENERLIK FALSAFASINI RIVOJLANISHI 481-486

Madrahimov Alisher Maxammadibroximovich
O‘RTA MAKTAB O‘QUVCHILARI O‘RTASIDA ZO‘RAVONLIK PROFILAKTIKASINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 487-493

Шавилова Наталья Сергеевна
ПРИМЕНЕНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА: ВЛИЯНИЕ НА МОТИВАЦИЮ И КАЧЕСТВО ОБУЧЕНИЯ 494-500

Nosirov Murod Zakirovich, Jonibekova Sevara Dilmurod qizi
FIZIK JARAYONLARNI KOMPYUTERDA MODELLASHTIRISH ORQALI TA’LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH 501-508

Mattiyeva Feruza Begmatdulabovna
ZAMONAVIY LINGVODIDAKTIK YONDASHUVLAR ASOSIDA TARJIMA DARSLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH 509-515

Qarshiboyeva Maftuna Komiljon qizi
RAQAMLI MUHITDA O'SMIR YOSHDAGI BOLALARNING ESTETIK EHTIYOJLARINING SHAKLLANISHI 516-519

Usmonqulov Jo'rabek Erkin o'g'li, Kubayiva Sarvinoz Asrorbek qizi
TALABALARNING KASBIY MAHORATINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING O'RNI VA AHAMIYATI 520-525

Xayitova Dilovar Ismat qizi
STEAM INTEGRATSIYASI ORQALI AXBOROT-PROTSESSUAL TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI YO'LLARI 526-532

Soliyeva Muqaddas Nurnazarovna
THE EFFECTIVENESS OF TASK-BASED LANGUAGE TEACHING (TBLT) IN UZBEK CLASSROOMS 533-537

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 5 | Issue 10 | 2025
ISSN Online: 2181-1342

Received: 15 September 2025
Accepted: 1 October 2025
Published: 10 October 2025

Article / Original Paper

FORMATION OF PROFESSIONAL SKILLS OF PHYSICAL EDUCATION STUDENTS USING BASKETBALL TOOLS AND PROBLEM-BASED TEACHING METHODS

Khudayberganov Otabek Erkinovich
Professor of the Department of "General Professional Sciences" of Mamun University

Abstract. Through the tools of basketball and problematic teaching methods, students of Physical Culture are presented the results of the successful formation of the following volitional qualities – perseverance, diligence, endurance, self-control, will to victory, as well as intellectual abilities, professional skills and personal qualities in a parallel way.

Keywords: Higher education institutions, tools, skills, lesson, Physical Culture, formation, knowledge, professional skills, pedagogical skills.

BASKETBOL VOSITALARI VA MUAMMOLI O‘QITISH USULLARI YORDAMIDA JISMONIY MADANIYAT FAKULTET TALABALARINING KASBIY KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH

Xudayberganov Otabek Erkinovich
Ma’mun universiteti “Umumkasbiy fanlar” kafedrasi professori, p.f.b.f.d. (PhD)

Annotatsiya. Jismoniy madaniyat fakultet talabalarini basketbol vositalari va muammoli o‘qitish uslublari orqali quyidagi irodaviy sifatlar – qat’iyatlik, tirishqoqlik, bardoshlilik, o‘zini nazorat qilish, g‘alabaga bo‘lgan iroda, shuningdek intellektual qobiliyatlar, kasbiy ko‘nikmalar va shaxsiy sifatlarni parallel tarzda muvaffaqiyatli shakllantirish natijalari keltirilgan.

Kalit so‘zlar: Oliy o‘quv yurtlari, vositalar, ko‘nikmalar, dars, jismoniy madaniyat, shakllantirish, bilim, kasbiy mahorat, pedagogik ko‘nikmalar.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I10Y2025N80

Dolzarbligi. Yurtimizda barcha sohalar qatori, “Jismoniy madaniyat” sohasi mutaxassislarining, jalb qilingan davlat va shaxs muammolarini samarali hal qilish, kasbiy-karera faoliyat sharoitida shaxsiy ehtiyojlarni amalga oshirishni ta’minlash qobiliyati butun tizimning samarali faoliyatining asosidir. Shu sababli, «jismoniy madaniyat» sohasining asosiy vazifalari va kelajakdagi kasbiy ko‘nikmasini egallashi zarur bo’lgan faoliyat yo’nalishlari aniqlanishi kerak.

Sport-pedagogik mahorat darajasi pedagog kasbiy mahoratining asosiy mezonlaridan biri hisoblanadi. Bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarining kasbiy ko’nikmalarga ega bo‘lishi, ularda jismoniy tarbiya va sport kasbiy faoliyatlarining real sharoitlarida amaliyotga yo‘naltirilgan vazifalarni unumli hal etishga tayyorgarlikni hosil qiladi. Shu sababli, ta’lim jarayonini loyihalash va amalga oshirishda, unda nafaqat bilim va mahoratlarning shakllanishiga, balki bo‘lajak kasbiy faoliyat subyekti shaxsining yaratilishi zarurligiga urg‘u

beriladi. Ta’lim jarayoni oʻqitishga ijobiy motivatsiyani shakllantirish, bilish faolligini ragʻbatlantirish va ta’lim oluvchilarning oʻz-oʻzlarini takomillashtirishida ehtiyojlarini faollashtirishga yoʻnaltirilishi lozim. [1, 56].

Ishning maqsadi

Basketbol vositalari yordamida jismoniy madaniyat fakulteti talabalarining kasbiy va pedagogik koʻnikmalarini shakllantirish

Basketbolni oʻrgatishda kasbiy koʻnikmalarni shakllantirish bilan moslashtirish maqsadida mashgʻulotlarning uchinchi oyidan boshlab mashgʻulot jarayoniga 1-jadvalda koʻrsatilgan maxsus mashqlar va vazifalar kiritildi. [2, 73].

Psixologik tayyorgarlikning asosiy maqsadi — talabalar orasida basketbol bilan samarali shugʻullanish uchun zarur boʻlgan psixik va shaxsiy sifatlarni rivojlantirishdir. Bu tayyorgarlikda sportchining ruhiy holatiga ijobiy ta’sir koʻrsatishga yordam beruvchi oʻzini-oʻzi boshqarish usullari alohida ahamiyatga ega. Mashgʻulotlar davomida quyidagi asosiy usullardan foydalanildi: autogen mashgʻulot (mashgʻulot oxirida qoʻllaniladi), tasavvur va xayol kuchi orqali ongni boshqarish texnikalari, shuningdek, badanni qizdirish jarayonida harakatli hamda nafas olish mashqlari.

Mashgʻulot oʻyini jarayonida qoʻllaniladigan maxsus vazifalar:

1. Qadam tashlab kuchli va zaif qoʻl bilan turli uzatishlar bilan toʻgʻri hujum qilish.

2. Tayanch holatda turli usullar va toʻp qabul qilishni bajarish: uzatishlar, turli hujum usullari, toʻsiq qoʻyuvchilar va hujumchilar muhofazasida.

3. Turli usullarda hamda balandligi va masofasi boʻyicha turli uzatishlar bilan berilgan usullarga individual va guruhli toʻsiq qoʻyish.

1-jadval

Birinchi yil ta’lim olayotgan talabalarda kasbiy koʻnikmalarni shakllantirish

T/r	Kasbiy koʻnikmalar	Vazifalar va mashqlar	Bitta mashgʻulot davomiyligi vaqti (daqiqa.)	Bir oy ichidagi mashgʻulotlar soni
1.	Shaxsiy qobiliyatni tanqidiy tahlil qilish	Mashgʻulot oʻyinlarida bajarilgan shaxsiy xatolar va muvaffaqiyatli harakatlarni aniqlash hamda tahlil qilish. Setlar orasidagi tanaffuslarda va mashgʻulotdan soʻng murabbiyning savollariga javob berish	15	8
2.	Xatolarni tuzatgan holda mashqlarni bajarish texnikasini nazorat qilish	Shugʻullanuvchilarning mashgʻulot oʻyinlaridagi xatolari hamda muvaffaqiyatli harakatlarini aniqlash va tahlil qilish	10	8
3.	Shugʻullanuvchilar faoliyatini tahlil qilish	Murabbiy bilan suhbat, unda texnik, taktik, jismoniy tayyorgarlik, bor kuch bilan oʻynash darajasi baholanadi.	15	4
4.	Harakat sifatlarini rivojlantirish uchun turli-tuman mashqlardan foydalanish	Shugʻullanuvchi oʻzi ishtirok etgan holda umumiy yoki maxsus jismoniy tayyorgarlik mashgʻulot oʻtkazadi, murabbiy mashgʻulot jarayoniga tuzatishlar kiritadi	60	3
5.	Sportchini maxsus harakat faolligiga tayyorlash	Shugʻullanuvchi oʻzi ishtirok etgan holda umumiy yoki maxsus jismoniy tayyorgarlik boʻyicha mashgʻulot oʻtkazadi. Murabbiy mashgʻulot jarayoniga tuzatishlar kiritadi.	20	6
6.	Oʻz psixik holatini boshqarish	Mashgʻulot oʻyini jarayonidagi maxsus vazifalar (vazifalar bayoni quyida keltirilgan)	6	6

7.	Jismoniy yuklamalarni boshqarish	Shugʻullanuvchilar tomonidan chigalyozdi mashqlari, umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarlik boʻyicha mashgʻulotlarning oʻtkazilishi	20	6
8	Mashqlarni murakkablik darajasi oʻsib borishiga qarab joylashtirish	Shugʻullanuvchi oʻzi ishtirok etgan holda texnika va taktikani oʻrganish va takomillashtirish boʻyicha mashgʻulotning asosiy qismini oʻtkazadi. Murabbiy mashgʻulotlar jarayoniga tuzatishlar kiritadi	30	4

Har bir vazifa oʻyin davomida almashinishlar bilan bajarildi. Keyinchalik bu vazifalarning toʻgʻri va aniq bajarilishi mutaxassislar tomonidan baholandi va shu orqali diqqatni jamlash, oʻzini-oʻzi nazorat qilish, bardoshlilik darajasini, yaʼni oʻzining psixik holatini boshqarish qobiliyati tavsiflandi.

Nazorat va tajriba guruhlari talabalari bilan mashgʻulotlarni muammoli tashkil etish uslublarini talabalarning kasbiy malaka va koʻnikmalarini shakllantirishga, ularning tanlagan sport turiga va oʻquv jarayoniga boʻlgan munosabatiga taʼsiri oʻrganildi.

Muammoli oʻqitish uslublaridan foydalanib mashgʻulotlarni tashkil etish uslublari quyidagilardan iborat:

1. Aniq toʻp uzatish va keyingi javob harakati bilan aniq himoyani oʻrganish va takomillashtirishda cheklangan tor vazifaga ega boʻlgan oʻquv-mashgʻulot oʻyinini qoʻllash.
2. Mashgʻulot oʻyini oldidan va uning davomida maqsadga muvofiq texnik va taktik usullarni tanlash va qoʻllash boʻyicha hal qilishni talab etadigan muammolarni qoʻyish.
3. Shugʻullanuvchi tomonidan mashgʻulot oʻyinida harakat faoliyati yoki taktik usulning bitta yoki bir nechta tarkibiy qismlarini tanlash va qoʻllash.
4. Berilgan muammoning hal etilishi samaradorligini shugʻullanuvchi tomonidan baholanishi.
5. Shugʻullanuvchilarning texnik-taktik harakatlarining toʻgʻri tanlanganligi va samaradorligini murabbiy tomonidan baholanishi.

Basketbolni muammoli oʻqitishdan foydalanishga baʼzi misollarni keltiramiz. Oʻyin boshlanishidan oldin oʻqituvchi hujum harakatini aytadi, masalan, orqa chiziqdan kelayotgan oʻyinchi toʻpni uzatishi bilan orqa chiziqdan savatga toʻp tashlash. Keyin oʻqituvchi qarshi hujum harakatlarining bir necha variantlarini aytadi va himoya harakatlarini aytmaydi. Himoyani aniqlash va qarshi hujumlarni tanlash basketbolchining oʻzi tomonidan mashgʻulot oʻyinida amalga oshiriladi. [3, 12].

Mashgʻulot oʻyinini bunday tashkil etish oʻrganilgan usullarni haqiqiy oʻyinda amaliy oʻzlashtirish vositasi hisoblanib, shu bilan birga, shugʻullanuvchilar tafakkurini faollashtiradi. Muammoli oʻqitishning kasbiy malaka va koʻnikmalarni shakllantirishga taʼsiri natijalari 2-jadvalda keltirilgan.

Jadvaldan koʻrinib turibdiki, nazorat guruhida ekspert baholari 12% ga, tajriba guruhida 24% ga oshgan.

2-jadval

Basketbol vositalari yordamida birinchi yil ta'lim oluvchi talabalarda kasbiy ko'nikmalar shakllanishini ekspert baholash (n=30)

№	Kasbiy ko'nikmalar	Tajribadan oldin				Tajribadan keyin			
		Nazorat guruhi	Tajriba guruhi	t	R	Nazorat guruhi	Tajriba guruhi	t	R
1.	Shaxsiy faollikni tanqidiy tahlil qilish	2,4+0,12	2,5±0,09	0,77	R>0,05	2,9±0,11	3,5±0,10	2,05	R<0,05
2.	Xatolarni tuzatgan holda mashqlarni bajarish texnikasini nazorat qilish	2,1±0,11	2,3±0,08	1,54	R>0,05	2,7±0,08	3,2±0,09	2,33	R<0,05
3.	Shug'ullanuvchilar faoliyatini tahlil qilish	2,7±0,09	2,5±0,07	1,82	R>0,05	3,4±0,12	4,0±0,11	2,68	R<0,05
4.	Harakat sifatlarini rivojlantirish uchun turli-tuman mashqlardan foydalanish	3,1±0,13	3,0±0,11	0,59	R>0,05	3,5±0,06	3,8±0,07	2,26	R<0,05
5.	Sportchini maxsus harakat faolligiga tayyorlash	2,6±0,09	2,7+0,10	0,78	R>0,05	3.1+0,11	3,5±0,12	2,66	R<0,05
6.	O'zining psixik holatini boshqarish	2,3±0,07	2,4±0,06	1,09	R>0,05	2,8±0,07	3,6±0,09	3,71	R<0,05
7.	Jismoniy yuklamani boshqarish	2,5+0,12	2,7±0,13	1,25	R>0,05	3,4+0,09	3,7±0,10	2,22	R<0,05
8.	Mashqlarni murakkablik darajasi o'sib borishiga qarab joylashtirish	3,5±0,06	3,6+0,07	1,09	R>0,05	4,0+0,07	4,4±0,11	3,08	R<0,05

Shunday qilib, ekspert baholash basketbol bilan shug'ullanuvchilar oldiga ko'p hollarda tipik pedagogik vazifalarni qo'yadigan basketbol hamda muammoli o'qitish uslublarining kasbiy ko'nikmalarning hosil qilinishiga ijobiy ta'sirini ishonchli tarzda ko'rsatdi. [4, 24].

2025-2026-o'quv yili davomida o'sha tarkibdagi shug'ullanuvchilar bilan basketbol vositasi yordamida pedagogik ko'nikmalarni shakllantirish masalalarini o'rganish davom ettirildi.

Muammoli o'qitish uslublaridan foydalanishning ijobiy natijalarini hisobga olgan holda nazorat guruhi talabalari bilan ushbu uslublardan foydalanishga qaror qilindi.

Shunday qilib, mashg'ulotlar uslubiyati har ikkala guruh uchun pedagogik tajribaning ikkinchi bosqichi yakunida natijalarni alohida chiqarish va ekspert baholarni qo'yish bilan bir xilda rejalashtirildi. Birinchi yil bilan solishtirganda, eng istiqbolli ko'nikmalarni aniqlash bo'yicha olib borilgan tadqiqotga ko'ra, sakkiz ta shakllangan ko'nikmalarga talabalarda mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish mahorati qo'shilgan bo'lib, mashqlarni ularning murakkabligi oshib borishi bo'yicha joylashtirish ko'nikmasi esa yanada murakkab bo'lgan

mashqlarning namoyishining toʻgʻri bajarilishi koʻnikmasi bilan almashtirildi, chunki mashqlarni namoyish etish vaqtida bajarilayotgan harakatni asosiy texnik jihati va yoʻl qoʻyilishi ehtimoli boʻlgan xatolarga eʼtibor qaratish zarur. Koʻnikmalarni shakllantirish va muammoli oʻqitish uslublarini qoʻllash, uy vazifalari yordamida ishlab chiqilgan sportchida mustaqil ishlash koʻnikmasini shakllantirish koʻnikmasidan tashqari, birinchi bosqichdagidek saqlanib qoldi. Talabalarga mustaqil ravishda oʻz kamchiliklarini baholash va murabbiy tuzatishlar kiritadigan ularni bartaraf etish usullarini taklif etish soʻraldi. Belgilangan muddat yakunida erishilgan natijalar baholandi va quyidagi vazifalar rejalashtirildi. Vazifalarni bajarish davomiyligi har bir sportchi uchun alohida belgilandi. Har bir shugʻullanuvchi yil davomida oʻrtacha toʻrtta topshiriqni bajardi. Topshiriqlarni bajarish bilan mashgʻulot va musobaqalarda koʻrsatilgan natijalar oʻrtasida aniq bogʻliqlik kuzatildi (3-jadval).

3-jadval

Basketbol vositalari yordamida ikkinchi yil taʼlim olayotgan talabalarda kasbiy koʻnikmalarning shakllanishini ekspert baholash (n=30)

№	Kasbiy koʻnikmalar	Tajribadan oldin				Tajribadan keyin			
		Nazorat guruhi	Tajriba guruhi	t	R	Nazorat guruhi	Tajriba guruhi	t	R
1.	Shaxsiy faollikni tanqidiy tahlil qilish	2,9±0,11	3,8+0,10	3,06	R<0,01	3,5+0,10	4,5±0,13	3,25	R<0,01
2.	Xatolarni tuzatgan holda mashqlarni bajarish texnikasini nazorat qilish	2,7±0,08	3,9+0,11	3,88	R<0,01	3,2+0,09	4,3±0,10	3,46	R<0,01
3.	Shugʻullanuvchilar faoliyatini tahlil qilish	3,4±0,12	4,1±0,09	2,67	R<0,05	3,7±0,11	4,7+0,09	3,14	R<0,01
4.	Harakat sifatlarini rivojlantirish uchun turli-tuman mashqlardan foydalanish	3,5±0,06	4,1 ±0,07	3,52	R<0,01	3,8±0,07	4,0±0,06	2,20	R<0,05
5.	Sportchini maxsus harakat faolligiga tayyorlash	3,1±0,11	4,3±0,11	5,00	R<0,001	3,5+0,12	4,6±0,07	2,86	R<0,01
6.	Oʻzining psixik holatini boshqarish	2,8±0,07	3,5+0,10	3,63	R<0,01	3,b±0,09	4,8±0,12	3,01	R<0,01
7.	Jismoniy yuklamani boshqarish	3,4+0,09	4,7+0,06	6,81	R<0,001	3,7±0,10	4,6±0,08	2,92	R<0,01
8.	Mashqlarni namoyish qilishni toʻgʻri bajarish	4,0±0,07	4,9+0,12	3,43	R<0,01	3,8±0,11	4,7±0,10	3,00	R<0,01

3-jadvalda keltirilgan natijalardan quyidagilarni xulosa qilish mumkin: birinchi oʻquv yilida ishlab chiqilgan va sinovdan oʻtkazilgan pedagogik koʻnikmalarni shakllantirish uslubiyati basketbolga oʻqitishning ikkinchi yilida ham oʻz samaradorligini tasdiqladi, nazorat

guruhida muammoli oʻqitish uslublaridan foydalanish natijalar boʻyicha tajriba guruhiga etib olish imkonini berdi. [5].

Xulosa qilib aytganda, basketbol vositalaridan foydalangan holda kasbiy koʻnikmalarni shakllantirish metodikasi shugʻullanuvchilarning intellektual rivojlanishini hisobga olgan holda, pedagogdan mustaqil va ijodiy fikrlashni ragʻbatlantiruvchi muammoli oʻqitish tamoyillarini qoʻllashni talab etadi.

Basketbolchining mahoratini shakllantirishda muhim oʻrin tutadigan taktik koʻnikmalarni rivojlantirish jarayoni — oldindan rejalashtirish, bashorat qilish, empatiya va antisipatsiya kabi pedagogik qobiliyatlarning shakllanishi bilan uygʻunlashgan holda kechdi. Kasbiy koʻnikmalarning shakllanishi shaxsiy fazilatlar va qobiliyatlar bilan chambarchas bogʻliq holda kompleks tarzda samarali amalga oshdi.

Basketbol mashgʻulotlari orqali qatʼiyat, tirishqoqlik, bardoshlilik, oʻzini boshqara olish, gʻalabaga boʻlgan intilish kabi irodaviy sifatlar hamda intellektual qobiliyatlar yanada samaraliroq rivojlanadi. Basketbolni oʻqitish algoritmini qoʻllash esa kasbiy koʻnikmalar bilan birga shaxsiy fazilatlarni ham muvaffaqiyatli tarzda birgalikda shakllantirish imkonini beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Abdiev A.N. Yakkakurash sport turlarida ixtisoslashuvchi talabalarda murabbiyning kasbiy koʻnikmalarini shakllantirishning ilmiy-pedagogik asoslari. p.f.d.ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. Toshkent.: 2004.-56 b.
2. Кузьмина Н.В. Формирование основ профессионального мастерства в высшей школе. - Л.: ЛГУ, 1973. - С. 73.
3. Miradilov B.M., Karimov B.Z., Umbetova M.A. Sport pedagogik mahoratni oshirish (basketbol). Oʻquv qoʻllanma. T.:“Tafakkur boʻstoni”nashriyoti.T.: 2018, 12 b.
4. Toʻxtaboev N.T. Jismoniy tarbiya mutaxassislarining kasbiy mahoratini rivojlantirishga tashkiliy-pedagogik yondashuv. p.f.n., ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati T.: 2011, 24 b.
5. Xudayberganov O.E Voleybol vositalari va muammoli oʻqitish usullari yordamida boʻlajak jismoniy tarbiya oʻqituvchilarining kasbiy koʻnikmasini bosqichma-bosqich shakllantirish. Ta`lim va innovatsion tadqiqotlar xalqaro ilmiy-metodik jurnal № 11 2023. 308 b.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).